

Богдан КРЕМІНСЬКИЙ

студент кафедри міжнародних відносин та аудиту
Науковий керівник – к.і.н., доц. Олександра ДВУРЕЧЕНСЬКА

СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ЧИННИК МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Сучасні проблеми, вимагають від міжнародних акторів використання сучасних, інструментів дипломатії. Спорт є частиною публічної дипломатії, яка здатна сприяти налагодженню дипломатичних відносин між державами. Спортивна дипломатія – це напрям міжнародних відносин, де ключову роль відіграють не офіційні представники держав, а професійні спортсмени.

Історичні приклади демонструють зв'язок спорту та політики. Наприклад, бойкот США на літні Олімпійські ігри в Москві 1980 року, країна висловила протест проти введення радянських військ до Афганістану у 1979 році. Іншим трагічним епізодом стала Олімпіада 1972 року в Мюнхені, коли палестинські терористи розстріляли ізраїльських спортсменів. У XXI столітті спорт залишається майданчиком для геополітичних рішень: на Олімпійських іграх 2024 року в Парижі Білорусь та Росія брали участь під нейтральними прапорами через їхню причетність до війни проти України.

Спортивна дипломатія використовується в якості платформи для неформальних політичних зустрічей, обговорення актуальних проблем і розробки домовленостей з окремих питань. Вона сприяє створенню позитивного іміджу та підвищенню репутації на міжнародній арені. Також можна відокремити спортсвошинг (англ. sportswashing) - стратегія використання спортивних подій для відволікання уваги від негативної діяльності міжнародного актора, з метою покращення репутації та легітимізації дій в очах міжнародної спільноти.

Одним із найвідоміших прикладів сучасної спортивної дипломатії є «пінг-понгова», між США та Китаєм у 1971 році. Турнір між спортсменами країн став початком пом'якшення відносин, що згодом призвело до дипломатичного візиту Китаю президентом США Річардом Ніксоном у 1972 році та нормалізації двосторонніх відносин.

Яскравим прикладом спортивної дипломатії стали події в Кот-д'Івуарі. У 2005 році, коли в країні була відсутня єдність, після того, як збірна з футболу вперше в історії кваліфікувалася на чемпіонат світу, здобувши перемогу над Суданом з рахунком 3:1, капітан команди Дідьє Дрогба звернувся до нації з емоційною промовою, закликаючи народ країни до єдності та миру. (Коли футбол, 2022) Він та його колеги стали на коліна, благаючи земляків скласти зброю та провести демократичні вибори. Цей жест мав серйозний вплив на суспільство, і його регулярно транслювали ще протягом року, майже кожного дня по національному телебаченню, що сприяло закінченню громадянської війни та об'єднанню країни.

У 2021 р. МЗС України затвердило першу в історії держави Стратегію публічної дипломатії на 2021–2025 рр. Цей документ визначає публічну дипломатію як ключовий інструмент формування міжнародного іміджу і репутації України, розвитку міжнародного партнерства та зміцнення стійкості в умовах гібридних загроз. Стратегія охоплює сім основних напрямів: культурну, експертну, економічну, кулінарну, цифрову, науково-освітню та спортивну дипломатію. Основними цілями спортивної дипломатії є сприяння зростанню кількості представництв України в міжнародних спортивних організаціях та асоціаціях, популяризація спортивних досягнень українських спортсменів та спортсменок, сприяння проведенню спільних спортивних заходів, тощо. (Стратегія, 2021).

Спортивна дипломатія дуже важлива для України під час повномасштабної війни з боку Росії, вона стає одним із пріоритетних напрямів сучасної української системи міжнародних відносин. Під час війни спорт є потужною платформою для залучення допомоги та привертання уваги іноземної спільноти. Наприклад, майже всі українські спортсмени, такі як Олександр Усик, Еліна Світоліна або Ярослава Магучіх закликають світову спільноту до санкцій проти РФ та до підтримки ЗСУ. Україна ініціює міжнародні спортивні проекти - благодійні матчі: «Футбол заради перемоги» у 2022 році або Кубок Незламності Києва у 2023 році, кошти від яких направляються на допомогу ЗСУ та постраждалим. Також країна бореться за виключення російських та білоруських спортсменів зі змагань через їхню причетність до війни.

Спортивна дипломатія потужний інструмент у міжнародних відносинах, однак, вона має й обмеження. Політизація спорту, як у випадку з російським допінговим скандалом або бойкотом Олімпіад, загострює відносини між учасниками. Крім того, деякі країни використовують спорт для «спортивного відбілювання», щоб відвернути увагу від порушень прав людини. Наприклад, проведення Чемпіонату Світу 2022 року з футболу в Катарі викликало критику із-за умов праці мігрантів, але водночас дозволило країні покращувати свій імідж як «відкритої» держави (The Guardian, 2022)

Спорт, був, є і буде сильним інструментом у міжнародних відносинах. Він об'єднує людей, цілі держави та стає каталізатором миротворчих процесів. Успіх спортивної дипломатії вимагає довгострокової стратегії та підтримки з боку держави та суспільства. З розвитком глобалізації, роль спорту як мосту між народами та владами їхніх держав буде збільшуватися, але його використання має бути обережним і етично обґрунтованим.

Список використаних джерел:

Explainer: Understanding Sports Diplomacy (2023). *Meridian*. Retrieved from <https://meridian.org/news/explainer-understanding-sports-diplomacy>

- The Guardian view on Qatar's World Cup: sportwashing stains football's image. (2022). *The Guardian*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/commentisfree/2022/nov/13/the-guardian-view-on-qatars-world-cup-sportwashing-stains-footballs-image>
- Більченко, А. Г. (2021). Спортивна дипломатія як сучасний засіб вирішення міжнародних проблем. *Право та інновації*. 4. (36). 42 – 49. Retrieved from <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/778/693>
- Коли футбол більше, ніж гра: 15 років тому Дідьє Дрогба зупинив громадянську війну в Кот-д'Івуарі. (2022). *Нова Зоря*. Retrieved from <https://novazoria.com.ua/?p=11936>
- Стратегія публічної дипломатії МЗС України. (2021). *Міністерство закордонних справ України*. Retrieved from <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf>
- Філіппова, Ю. В. (2020) Спортивна дипломатія: сутнісне значення, виклики і перспективи для України. *Politicus*. Retrieved from http://politicus.od.ua/3_2020/25.pdf